

Podstawy pedagogiki

dr inż. Mariusz Kąkolewicz

<https://terazrozumiem.pl>

Pedagogika

Termin **pedagogika** pochodzi od grackich wyrazów: *pais* – chłopiec i *ago* – prowadzę.

Wyrazem *paidagogos* w starożytnej Grecji określano człowieka, pod którego opieką pozostawał chłopiec w drodze do szkoły, w szkole i w drodze powrotnej do domu.

Z czasem słowem pedagog zaczęto nazywać osoby pełniące jakieś funkcje edukacyjne.

Współcześnie pedagogami określa się osoby zajmujące się pedagogiką jako dyscypliną naukową i szeroko pojętą edukacją.

Pedagogika

- Pierwotnie pedagogika zajmowała się odpowiedzią na pytanie **kim jest człowiek** w świecie, w którym on żyje „tu i teraz” – podstawowym przesłaniem pedagogiki było dostosowanie człowieka do świata aktualnie istniejącego.
 - Później pojawiły się pytania typu: **kim ma być człowiek** w perspektywie odległej i związku z tym do jakich wartości należy go wdrażać w prospektywnym programie rozwoju.
 - Pod wpływem optymistycznych założeń różnych nurtów filozoficznych zaczęto stawiać pytania typu: **kim staje się człowiek** pod wpływem działania oraz jakie działania i w jakich warunkach ma on podejmować, aby skutecznie realizować założone cele.
-

Pedagogika

W rzeczywistości edukacyjnej człowiek przebywa równocześnie w:

- sferze faktów „tu i teraz”;
 - sferze działania;
 - sferze wartości.
-

Pedagogika

Pedagogika zajmuje się więc równocześnie zarówno empirycznym wyjaśnianiem, interpretacją i prakseologiczną skutecznością dokonywanych zmian w jednostce jako indywidualności ludzkiej, w perspektywie całożyciowej edukacji, z punktu widzenia źródeł i warunków ich zaistnienia oraz wartości nadających im sens.

Edukacja jako obszar pedagogiki

- Edukacja – kształcenie i wychowanie
- Kształcenie – nauczanie i uczenie się
- Wychowanie – kształtowanie postaw / nabywanie wartości

- Nauczanie w dosłownym rozumieniu nie jest możliwe, nie można nikogo niczego nauczyć. Wolna wola sprawia, że możliwe jest jedynie uczenie się
- Nie można nikomu narzucić wartości wbrew jego woli.
- Przyjmowanie wartości – to więc także uczenie się

Źródła celów wychowania

- Naturalne człowieka – rolą wychowawców było usunięcie barier hamujących swobodny rozwój
 - Wartości przedczasowe - zawarte w kulturze, cele wychowania o charakterze ponadczasowym
 - Wartości społeczne – wychowanie jest zakorzenione w środowisku społecznym
 - Wizja przyszłego świata zawarta w ideologii – wskazuje obszary możliwych działań wychowawców, treść działań, wizję szczęśliwej przyszłości
 - Wartości religijne - według nich cele wychowania zostały zawarte np. w dekalogu
-

Pedagogika i antypedagogika

- Pedagogika – ujęcie tradycyjne wywodzące się z „przebrzmiałych” koncepcji pedagogiki herbartowskiej i behawiorystycznej
 - Antypedagogika – rozwinęła się w wyniku krytycznej analizy słabości i niepowodzeń pedagogiki „tradycyjnej”, bazuje na koncepcjach pedagogiki humanistycznej i konstruktywizmie
-

Założenia pedagogiki i antypedagogiki

Pedagogika

- Wychowanie jako urabianie wg wzorca, kierowanie lub stymulowanie rozwojem
- Wychowanie ma charakter głównie intencjonalny
- Dziecko traktowane jest jako byt niepełnowartościowy, dozwolona jest więc presja dla dobra wychowanka

Antypedagogika

- Wspieranie, wspomaganie rozwoju („z drugiej strony wychowania”)
- Negacja intencjonalnego wychowania. Wychowanie ma charakter nieintencjonalny
- Dziecko traktowane jest jako byt pełnowartościowy, niedozwolona jest więc presja na wychowanka

Założenia pedagogiki i antypedagogiki

Pedagogika

- Człowiek od urodzenia jest jednostką ambiwalentną i zdecentrowaną. Konieczne jest więc wychowanie, które ma scalić wewnątrznie zdecentrowaną strukturę jednostki
- Człowiek nie jest jednostką wolną i niepowtarzalną, ma się dopiero taką stać w spotkaniu z drugim człowiekiem. Wychowanie jest takim właśnie spotkaniem z drugim człowiekiem i jego ślady zapisywane są w pamięci

Antypedagogika

- Człowiek od urodzenia jest jednostką wewnątrznie scaloną. Wychowanie nie polega więc na wewnętrznym scalaniu jednostki, gdyż jednostka taką się już rodzi
- Człowiek jest jednostką wolną, niepowtarzalną, nie podlega więc w sferze duchowej kontroli społecznej. Spotkanie z drugim człowiekiem nie jest mu potrzebne dla potwierdzenia swojej wolności i tożsamości. Wychowanie nie ma zapisywać, „śladów wolności”, lecz zachowywać istniejącą już od urodzenia wolność

Założenia pedagogiki i antypedagogiki

Pedagogika

- Wychowanie ma na celu intencję dokonania jakiejś zmiany w jednostce. Zmiana ta dokonuje się w niej w spotkaniu z innymi ludźmi. Tworzą one razem strony dialogu edukacyjnego
- Wychowanie jest tu wychowaniem do wolności, czyli do czegoś, co trzeba dopiero stworzyć

Antypedagogika

- Wychowanie bez intencji przygotowuje do spotkania z ludźmi w sposób otwarty i wolny, bez jakiegokolwiek próby dokonywania zmian w jednostce
- Wychowanie jest tu wychowaniem w wolności, czyli w zachowaniu tego, co jest

Założenia pedagogiki i antypedagogiki

Pedagogika

- Naturalna ciekawość człowieka musi być ukierunkowana w taki sposób, aby odpowiadała pewnym, uznanym społecznie (intersubiektywnie) normom i odkrytym prawidłowościom rozwoju. Wychowanie ma więc modyfikować i ukierunkowywać naturalną ciekawość człowieka
- Wychowanie dopuszcza pewne formy, zwłaszcza psychicznej i społecznej presji i przemocy. Jedną z takich form przemocy jest przymus organizacyjny i programowy we współczesnej szkole

Antypedagogika

- Człowiek jest z natury ciekawy, uczy się z radością i satysfakcją przez całe życie. Ta jego naturalna, wewnętrzna skłonność wymaga jedynie wsparcia. Wychowanie ma więc wspierać tę naturalną skłonność człowieka
- Wychowanie ma odbywać się bez jakichkolwiek form psychicznej i fizycznej presji i przemocy. Niedopuszczalny jest więc przymus, wymagania programowe i stopnie szkolne

Założenia pedagogiki i antypedagogiki

Pedagogika

- Człowiek ma dopiero stać się odpowiedzialny za siebie samego. Ma dopiero stać się w pełni doskonałym i samodzielnym bytem
- Wychowanie jest przygotowaniem do samodzielności i doskonałości

Antypedagogika

- Człowiek od urodzenia jest w 100% odpowiedzialny za siebie samego. Jest w pełni doskonałym i samodzielnym bytem
- Wychowanie jest wychowaniem w samodzielności i doskonałości

Założenia pedagogiki i antypedagogiki

Pedagogika

- Naturalna ciekawość człowieka musi być ukierunkowana w taki sposób, aby odpowiadała pewnym, uznanym społecznie (intersubiektywnie) normom i odkrytym prawidłowościom rozwoju. Wychowanie ma więc modyfikować i ukierunkowywać naturalną ciekawość człowieka
- Wychowanie dopuszcza pewne formy, zwłaszcza psychicznej i społecznej presji i przemocy. Jedną z takich form przemocy jest przymus organizacyjny i programowy we współczesnej szkole

Antypedagogika

- Człowiek jest z natury ciekawy, uczy się z radością i satysfakcją przez całe życie. Ta jego naturalna, wewnętrzna skłonność wymaga jedynie wsparcia. Wychowanie ma więc wspierać tę naturalną skłonność człowieka
- Wychowanie ma odbywać się bez jakichkolwiek form psychicznej i fizycznej presji i przemocy. Niedopuszczalny jest więc przymus, wymagania programowe i stopnie szkolne

Założenia pedagogiki ukształtowanej na czterech koncepcjach psychologicznych człowieka

behawiorystycznej

- Człowiek jest istotą reaktywną, sterowaną przez środowisko zewnętrzne
- Podstawą kierowania rozwojem jest znajomość związków między bodźcami a reakcjami
- Aktywność wychowanka jest wynikiem uczenia się pojętego jako warunkowanie. Edukacja polega na bezpośrednim (reaktywnym) kierowaniu czynnościami ucznia.

psychodynamicznej

- Zachowaniem człowieka kierują wewnętrzne siły zwane popędami
- Popędy są z reguły nieuświadomione i często występują między nimi konflikty
- U podstaw zachowania i wszelkiej kreacji rozwoju jednostki znajdują się procesy konfliktowe

Założenia pedagogiki ukształtowanej na czterech koncepcjach psychologicznych człowieka

behawiorystycznej

- Edukacja polega na bezpośrednim (reaktywnym) kierowaniu czynnościami ucznia
- Podlega ona prawom uczenia się: efekty powtórzeń (ćwiczeń) i gotowości
- Teoretyczną podstawę edukacji szkolnej stanowi ciąg sytuacji określonych jako tzw. reaktywne zachowanie ucznia
- Reakcje ucznia są tu funkcją bodźców zewnętrznych i osoby działającej

psychodynamicznej

- Aktywność wychowanka jest wynikiem dążenia do zapewnienia równowagi między popędami a ograniczeniami środowiska kulturowego
- Edukacja polega na psychoterapii, czyli rozładowywaniu napięć (konfliktów) między popędami a ograniczeniami (normami) środowiska
- Szkołę można przyrównać do „kliniki kształcenia” (R.Massa)

Założenia pedagogiki ukształtowanej na czterech koncepcjach psychologicznych człowieka

humanistycznej

- Rozwój człowieka ukierunkowany jest przez czynniki wewnętrzne
- Podstawowe siły decydujące o rozwoju człowieka tkwią w nim samym
- Niezakłócony rozwój człowieka zapewnia wrodzona wewnętrzna siła zwana przez C.R. Rogersa tendencją do aktualizacji

poznawczej

- Człowiek jest układem aktywnym przetwarzającym informacje. Pochodzą one ze środowiska zewnętrznego i struktur poznawczych zakodowanych w pamięci
- Podstawowe znaczenie posiada umiejętność przewidywania i antycypacji przyszłości. Umożliwia to formułowanie skutecznych programów działania

Założenia pedagogiki ukształtowanej na czterech koncepcjach psychologicznych człowieka

humanistycznej

- Aktywność wychowanka jest wynikiem zapewnienia warunków do samourzeczywistniania się (samorealizacji)
- Warunki te to: akceptacja jednostki, brak oceny zewnętrznej, rozumienie empatyczne i psychologiczna wolność
- Edukacja polega na przejawianiu aktywności twórczej z motywów wewnętrznych przy pozytywnym zaangażowaniu emocjonalnym

poznawczej

- Aktywność wychowanka jest wynikiem celowego i świadomego zachowania się w sytuacji zadaniowej
- Kierowane jest ono potrzebami, czyli wewnętrznymi racjami działania. Ma ono charakter potrzeboredukcyjny
- Edukacja polega na reaktywnym (adaptacyjnym) i produktywnym (antycypacyjnym) kierowaniu zachowaniem ucznia oraz stymulowaniu go w sytuacji zadaniowej

Więcej na:

<https://terazrozumiem.pl>

Dziękuję za uwagę

